MALTA

QORTI CIVILI
PRIM' AWLA

ONOR. IMHALLEF
GIANNINO CARUANA DEMAJO

Seduta tat-3 ta' Lulju, 2003

Citazzjoni Numru. 559/1992/1

Raymond Mallia g]an-nom u in rappre\entanza tas-so`jetà *Blye Engineering Co. Ltd*
versus
Louis Sciberras

F’din il-kaw\a s-so`jetà attri`i qieg]da titlob il-]las ta’ erba’ mija u tletin lira u erbg]in `ente\mu (Lm430.40) g]al tqattig] ta’ blat u xog]ol ta’ *concrete* illi hija g]amlet g]all-konvenut fl-istabbiliment mag]ruf b]ala *Dive Systems* f’Tigné. Qieg]da titlob ukoll l-img]ax kummer`jali u l-ispejje\, fosthom dawk ta’ ittra interpellatorja tas-7 ta’ Mejju 1990.
Il-konvenut ressaq dawn l-e``ezzjonijiet:
1. il-Qorti tal-Kummer` (li quddiemha kienet infet]et il-kaw\a qabel ma l-kompetenza tag]ha g]addiet, bis-sa]]a ta’ emendi fil-li[i, lill-Prim’Awla tal-Qorti ~ivili) ma g]andhiex kompetenza *ratione materiæ* g]ax il-konvenut ma hux kummer`jant u l-att ma hux wie]ed tal-kummer`;

b'sentenza mog]tija fil-25 ta' Marzu 1992[1] u mwettqa mill-Qorti ta' l-Appell fis-27 t'April 1992[2] [ie de`i\ illi l-kaw\a kellha tinstema' mill-Prim'Awla tal-Qorti ~ivili;
2. il-konvenut ma hux il-kontradittur le[ittimu f'din il-kaw\a, u g]alhekk g]andu jin]eles mill-]arsien tal-[udizzju, g]ax ix-xog]ol kien ordnat mis-so`jetà *Dive Systems (W.S.) Ltd* u mhux mill-konvenut personalment; din l-e``ezzjoni kienet mi`]uda b'sentenza mog]tija fil-15 ta' Marzu 1996[3]; u
3. ix-xog]ol li g]amlet is-so`jetà attri`i ma sarx kif iridu l-arti u s-seng]a u]afna minnu waqa' u [[arraf ma' l-ewwel maltempata.
Il-konvenut kien qabbad lis-so`jetà attri`i tqatta' l-blat u tag]mel tur[ien tal-*concrete*]dejn il-ba]ar, u s-so`jetà attri`i qieg]da titlob mija u]amsa u sebg]in lira (Lm175) g]at-tqattig] tal-blat, u mitejn u]amsa u]amsin lira u erbg]in `ente\mu (Lm255.40) g]ax-xog]ol tal-*concrete*[4], b'kollox erba' mija u tletin lira u erbg]in `ente\mu (Lm430.40).
Is-so`jetà konvenuta qieg]da tg]id illi x-xog]ol sar]a\in g]ax waqa' u [[arraf hekk kif g]amlet l-ewwel maltempata. Il-kwistjoni g]alhekk hija dwar jekk ix-xog]ol sarx sew. B'dikriet tal-15 ta' Marzu 1996[5] il-qorti]atret lill-A.I.~. René Buttigieg sabiex jirrelata dwar hekk. Il-perit irrelata fil-11 ta' Frar 1999[6] u sab illi, disa' snin wara li kienu saru, minn sitta u g]oxrin (26) tar[a li g]amlet is-so`jetà attri`i hemm erba' (4) neqsin u tmienja o]ra li jistg]u ji[[arrfu bil-qilla tal-ba]ar[7]. Il-perit g]alaq ir-rapport tieg]u hekk:
… … … ix-xog]ol ma [iex esegwit mill-attur bl-a]jar metodu u materjal li kienu jassikuraw il-possibbiltà ta']sara anqas minn dik li sofra dan it-tara[kif kostruwit mill-attur, in vista tal-po\izzjoni ta' dan it-tara[, fil-vi`inanza tal-ba]ar.[8]
In-nuqqasijiet li sab il-perit kienu dawn: (a) illi t-tqattig] ma sarx sew biex it-tara[ikun jista' jinbena b'mod li jkun

1 *Foll*. 21 *et seq.*

2 *Foll*. 25 *et seq.*

3 *Foll*. 57 *et seqq.*

4 *Fol*. 4.

5 *Fol*. 56.

6 *Foll*. 67 *et seqq.*

7 *Fol*. 83.

8 *Fol*. 84.

milqug] a]jar; (b) il-vojt bejn il-wi`` tal-blat u l-qieg] tat-tara[imtela' b'materjal li ma tqig]edx sew biex ma jin[arrx mill-ba]ar u hekk jin]oloq vojt ta]t it-tur[ien; (`) ir-rinforz tal-]adid ma kellux sa]]a bi\\ejjed biex jifla] g]all-ba]ar; u (d) it-ta]lita tal-*concrete* ma saritx sew.

Is-so`jetà attri`i talbet li jin]atru periti addizzjonali u b'dikriet tat-3 ta' {unju 1999[9] il-qorti]atret lill-A.I.~. Italo Raniolo, l-A.I.~. Joseph Cachia Fearne u l-A.I.~. Frederick Doublet. Il-periti addizzjonali irrelataw fit-18 t'April 2002[10].

Il-periti addizzjonali sabu aktar nuqqasijiet fil-mod kif]admet is-so`jetà attri`i: sabu li ma fasslitx pjanta li hija me]tie[a biex ikunu mag]rufa l-a]jar disinn u po\izzjoni tat-tara[; sabu irregolaritajiet fil-qisien li]olqu *shrinkage stresses* li dg]ajfu t-tara[; u sabu wkoll illi l-*concrete* tqieg]ed direttament fuq il-mili ming]ar *binding layer*, u dan ukoll dg]ajjef il-*concrete.* Il-konklu\joni tal-periti addizzjonali hija "illi x-xog]ol, fl-ebda stadju tieg]u, ma sar skond is-seng]a u l-arti"[11].

Mir-relazzjonijiet tal-periti jidher `ar illi s-so`jetà attri`i da]let g]al bi``a xog]ol illi ma kellhiex it-teknika biex tag]milha, u bla ma kienet taf sew liema huma l-fatturi li kellha tqis biex ix-xog]ol isir sew.

Fin-nota ta' kritika li g]amlet is-so`jetà attri`i fittxet li twaqqqa' r-rapport tal-periti addizzjonali billi tallega li dawn kienu pre[udikati kontrieha min]abba ra[unijiet personali; sa waslet biex qalet illi ma kellhiex "fidu`ja li ser issir [ustizzja".

Meta rat din l-allegazzjoni serja kontra l-periti addizzjonali, lil din il-qorti dehrilha li jkun xieraq illi tag]tihom fakoltà li jag]mlu l-osservazzjonijiet tag]hom, u, wara li rat ukoll it-twe[iba tal-periti, il-qorti hija tal-fehma illi ma g]andhiex g]alfejn tid]ol aktar f'din il-kwistjoni billi ma jidhrilhiex li kien hemm l-abbu\i serji li semmiet is-so`jetà attri`i.

Barra minn hekk, u indipendentement mir-relazzjonijiet peritali, il-fatt jibqa' illi t-tara[ma]dum mis-so`jetà attri`i serva biss sa ma g]amlet l-ewwel maltempata; dan il-fatt wa]du jitfa' fuq is-so`jetà attri`i l-oneru li turi li l-]sara [rat ming]ajr]tija ta' xi nuqqas min-na]a tag]ha

---

9 *Fol.* 133.

10 *Foll.* 137 *et seqq.*

11 *Fol.* 160.

Fil-meritu, l-argumenti tas-so`jetà attri`i huma tnejn: illi t-tara[mhux kollu [[arraf i\da biss erba' minn sitta u g]oxrin tar[a; u illi l-]sara saret min]abba forza ma[[uri.

L-ewwel argument, fil-fehma tal-qorti, ma hux tajjeb. Min jag]ti xog]ol b'appalt g]andu jedd g]al xog]ol mag]mul kollu sew, u ma jistax ikun im[ieg]el ja``etta xog]ol inferjuri, jew li parti minnu biss hija tajba, imqar bi prezz ir]as.

L-argument tal-forza ma[[uri huwa mibni fuq il-qilla tal-ba]ar. Is-so`jetà attri`i, i\da, kienet taf illi t-tara[kien ser ikun espost g]all-elementi, fosthom il-qilla tal-ba]ar. Kif tg]id is-so`jetà attri`i stess fil-para. 7 tan-nota ta' kritika[12], ma hix xi]a[a rari li jkun hemm il-maltemp f'dawk l-in]awi, tant li \ew[a``essi fi \mien ta' [img]a miftiehma mal-periti kellhom jit]assru min]abba fil-maltemp. G]alhekk is-so`jetà attri`i kien imissha]adet il-prekawzjonijiet kollha me]tie[a biex it-tara[ma j`edix l-ewwel darba li jintlaqat bil-maltemp; jekk, biex tag]mel hekk, kien je]ti[ilha titlob prezz og]la, kien imissha talbet dak il-prezz og]la, ukoll jekk b'hekk setg]et titlef l-appalt. L-ir]is, wara kollox, huwa g]ali.

Kif jirri\ulta mir-relazzjonijiet, kien dan in-nuqqas tas-so`jetà attri`i, u mhux il-forza ma[[uri, li wasslet biex it-tara[i[[arraf. Il-ka\ tallum ma hux wie]ed ta' *periculum rei*, u g]alhekk l-argumenti tas-so`jetà attri`i dwar dan il-prin`ipju ma humiex relevanti.

Is-so`jetà attri`i tressaq ukoll argument legali meta tg]id illi l-azzjoni kontra l-kuntrattur ta]t il-garanzija li jag]ti skond l-art. 1638(1) tal-Kodi`i ~ivili taqa' bi preskrizzjoni ta' sentejn, skond it-tieni (2) subartikolu ta' l-istess artikolu. Ladarba l-konvenut ma ressaqx azzjoni fi\-\mien li tag]tih il-li[i, ma jistax issa jistrie] fuq il-garanzija b'e``ezzjoni.

Il-preskrizzjoni jew dekadenza ta]t l-art. 1638(2) tal-Kodi`i ~ivili tolqot "l-azzjoni g]all-]las tal-]sara"; fil-kaw\a tallum il-konvenut ma hux qieg]ed ifittex g]all-]sara i\da biss biex ma j]allasx g]al xog]ol li ma sarx sew. G]alhekk dik id-dispo\izzjoni tal-li[i ma tolqotx il-ka\ tallum. Barra minn hekk, ig]odd ukoll il-principju illi *quæ temporalia sunt ad agendum perpetua sunt ad excipiendum*.

Il-qorti g]alhekk hija tal-fehma illi, ladarba x-xog]ol ma sarx sew, u ma kien ta' ebda siwi g]all-konvenut, is-so`jetà

12 *Fol*. 180.

attri`i ma jist]oqqilha ebda ]las u t-talbiet tag]ha huma mi`]uda.
L-ispejje\ tal-kaw\a,]lief dawk li dwarhom [à ng]atat de`i\joni fis-sentenza mog]tija fil-15 ta' Marzu 1996, ukoll g]andha t]allashom is-so`jetà attri`i.

< Sentenza Finali >

---------------------------------TMIEM---------------------------------